

Ú R S K U R Ð U R

Héraðsdóms Reykjavíkur 16. apríl 2018 í máli nr. E-2284/2014:

Víglundur Þorsteinsson og

Lindarflöt ehf.

(Sigurður G. Guðjónsson lögmaður)

gegn

Arion banka hf.

(Sigurður Guðmundsson lögmaður)

Mál þetta, sem var dómtekið 20. mars 2018, var höfðað 16. maí 2014 af Víglundi Þorsteinssyni og Lindarflöt ehf., báðum til heimilis að [...], gegn Arion banka hf., [...].

Endanlegar dómkröfur stefnenda eru að viðurkennd verði skaðabótaskylda stefnda gagnvart stefnendum hvorum fyrir sig vegna þess fjártjóns sem þeir urðu fyrir þegar stefndi kom í veg fyrir fjárhagslega endurskipulagningu BM-Vallár hf., 14. maí 2010, sem leiddi til gjaldþrots félagsins 18. maí 2010. Þá krefjast stefnendur hvor fyrir sig málskostnaðar úr hendi stefnda.

Endanlegar dómkröfur stefnda eru að hann verði sýknaður af kröfum stefnenda og þeim gert að greiða honum málskostnað. Við fyrirtöku málsins 4. febrúar 2014 féll lögmaður stefnda frá frávísunarkröfu sem höfð var uppi í greinargerð hans. Kröfugerð stefnenda var breytt við upphaf aðalmeðferðar málsins 20. mars 2018 og sætti það ekki andmælum af hálfu stefnda.

I

Stefnendur kveðast vera eigendur alls hlutafjár í BM Vallá hf., en bú félagsins var tekið til gjaldþrotaskipta 18. maí 2010 og skiptum er ekki lokið. Fyrir liggur að stefnandinn Víglundur Þorsteinsson gegndi starfi framkvæmdastjóra BM-Vallár hf. frá árinu 1971 og var jafnframt stjórnarformaður félagsins frá 1991. Þorsteinn Víglundsson tók við sem framkvæmdastjóri félagsins frá árinu 2002 og gegndi því starfi þar til bú félagsins var tekið til gjaldþrotaskipta.

Í stefnu er því lýst að efnahagshrunið hafi haft mikil áhrif á rekstur og efnahag BM Vallár hf. Hafi langtímaskuldir félagsins nærri þrefaldast milli árana 2007 og 2008, þegar þær hækkuðu úr liðlega 1,8 milljarði króna í rúmlega 5,3 milljarða króna. Þá hafi vörusala félagsins dregist verulega saman samhliða samdrætti í byggingarframkvæmdum. Kaupþing banki hf. var aðalviðskiptabanki BM Vallár hf. og mun hafa verið lánveitandi að um 60% langtímalána félagsins. Þá voru um 30% lána fengin frá Lýsingu hf. og um 10% frá Landsbankanum hf.

Í kjölfar setningar laga nr. 125/2008 um heimild til fjárveitingar úr ríkissjóði vegna sérstakra aðstæðna á fjármálamarkaði o.fl., sem tóku gildi 7. október 2008, var sett skilanefnd yfir Kaupþing banka hf. Kröfur og tryggingaréttindi Kaupþings banka hf. á hendur BM Vallá hf. voru framseld stefnda með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá 21. október 2008 sem tekin var með heimild í 100. gr. a í lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, sbr. 5. gr. laga nr. 125/2008. Við upphaf árs 2009 hóf úrlausnarhópur á vegum stefnda vinnu við að greina stöðu BM Vallár hf. og rekstrarerfiðleika félagsins. Fyrir liggja tölvupóstsamskipti á milli framkvæmdastjóra BM Vallár hf. og starfsmanns stefnda frá maí 2009. Þar kom fram að að félagið myndi greiða 500 milljónir króna af lánum sínum og skyldu greiðslur inntar af hendi 25. hvers mánaðar, fyrst í júní, út árið 2009. Greiða átti umrædda fjármuni inn á tiltekinn reikning í eigu stefnda samkvæmt handveðssamningi frá 29. júní 2009. Ráðið verður af færsluyfirliti reikningsins að BM Vallá hf. hafi einungis greitt stefnda 100 milljónir króna vegna þessa.

Með lögum nr. 107/2009 um aðgerðir í þágu einstaklinga, heimila og fyrirtækja vegna banka- og gjaldeyrishrunsins var meðal annars gert ráð fyrir því að kröfueigendur settu sér reglur um skuldbreytingar og breytingar á skilmálum skuldabréfa og lánsamninga sem kynnu að leiða til eftirgjafar skulda eða annarra ívilnana fyrir skuldara, sbr. 3. gr. laganna. Fyrir liggur að stefndi setti sér á þessum grunni verklagsreglur um úrlausn útlánavandamála í janúar 2009. Þær reglur voru endurskoðaðar í september sama ár og tók þá önnur útgáfa verklagsreglnanna gildi. Þá gáfu Samtök fjármálafyrirtækja út sameiginlegar reglur fjármálafyrirtækja um fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja, með vísan til 3. gr. laga nr. 107/2009, og voru þær kynntar í mars 2010.

Í nóvember 2009 lagði BM Vallá hf. fram svonefnda „Endurreisnaráætlun“ sem hafði að geyma tillögur um endurskipulagningu félagsins. Var þar meðal annars gert ráð fyrir því að stefndi tæki yfir tiltekna eignir, að lán yrðu afskrifuð að hluta og að leitað yrði samninga við innlenda og erlenda lánardrottna. Tillögunni var hafnað af hálfu stefnda og kveður hann ástæðuna hafa verið þá að tillagan samrýmdist hvorki fyrrgreindum verklagsreglum bankans um lausn á útlánavanda fyrirtækja né reglum Samtaka fjármálafyrirtækja. Stefndi kveður úrlausnarhóp bankans hafa lokið greiningu á BM Vallá hf. í nóvember 2009 og talið stöðu félagsins vera mjög alvarlega. Fulltrúi stefnda og Þorsteinn Víglundsson, framkvæmdastjóri félagsins, funduðu 17. nóvember. Þar kom fram að stefndi teldi rétt að félagið óskaði eftir greiðslustöðvun, en að á þeim tíma væri bankinn reiðubúinn til að vinna með félaginu til að leita lausnar á vanda þess. Stefndi og Landsbankinn hf. munu hafa samþykkt að fjármagna BM Vallá hf. á meðan á greiðslustöðvun stæði í samstarfi við aðstoðarmann félagsins í greiðslustöðvun.

BM Vallá hf. óskaði eftir heimild Héraðsdóms Reykjavíkur til greiðslustöðvunar 2. febrúar 2010 og með úrskurði uppkveðnum degi síðar var slík heimild veitt til 24. sama mánaðar. Fundir með helstu kröfuhöfum voru haldnir 8. og 19. febrúar 2010. Á síðari fundinum fór Þorsteinn Víglundsson, framkvæmdastjóri félagsins, yfir fjárhagsstöðu þess og er glærusýning frá þeim fundi á meðal málgagna. Eftir fundinn tók Hilmar Ágústsson, ráðgjafi aðstoðarmanns félagsins í greiðslustöðvun, saman greinargerð um stöðu félagsins sem er dagsett 26. febrúar 2010. Fram kom að greinargerðin væri ekki tæmandi og væri um vinnuskjal að ræða. Tekið var fram að greinargerðin væri að „megin hluta til“ byggð á upplýsingum frá stjórnendum BM Vallár hf. og að endanleg útgáfa hefði verið yfirfarin af framkvæmdastjóra félagsins sem hefði ekki gert efnislegar athugasemdir við texta hennar. Í greinargerðinni kom meðal annars fram að eigið fé í febrúar 2010 hefði verið neikvætt um rúmar 2.900 milljónir króna og að tap á rekstri félagsins árið 2009 hefði numið um 612 milljónum króna.

BM Vallá hf. sótti um framlengingu greiðslustöðvunar og var fallist á framlengingu til 24. mars 2010 með úrskurði 24. febrúar sama ár. Forsvarsmenn félagsins lögðu í kjölfarið fram nýjar áætlanir um endurskipulagningu þess. Þar var meðal annars gert ráð fyrir því að tiltekna fasteignir yrðu afhentar stefnda og skuldir afskrifaðar í ákveðnum mæli. Þá var ráðgert að félagið gæfi út skuldabréf að fjárhæð 1.800 til 2.000 milljónir króna sem yrðu seld utanaðkomandi aðilum samkvæmt fjórum mögulegum útfærslum. Þessi tillaga var ekki samþykkt af hálfu stefnda. Á fundi aðila 15. mars 2010 lögðu forsvarsmenn BM Vallár hf. fram frekari tillögur að fjárhagslegri endurskipulagningu og var gerð grein fyrir þremur útfærslum. Þessum tillögum var jafnframt hafnað af stefnda.

Þess var óskað að stefndi og Landsbankinn hf., sem stærstu kröfuhafar BM Vallár hf., samþykktu framlengingu greiðslustöðvunar um tvo mánuði, eða til 24. maí 2010. Með bréfi stefnda frá 22. mars 2010 var fallist á framlengingu greiðslustöðvunar gegn því skilyrði að BM Vallá hf. tækist að sölutryggja að minnsta kosti 1.800 milljóna króna skuldabréfaútgáfu innan fjögurra vikna. Tekið var fram að tækist að uppfylla skilyrðið yrði sá tími sem eftir yrði nýttur til að afla frumvarpi að nauðasamningi fylgis. Tækist það ekki væru forsvarsmenn félagsins skuldbundnir til að óska eftir gjaldþrotaskiptum á félaginu, sem og tengdum félögum eftir því sem við ætti. Landsbankinn hf. hafði áður með bréfi 18. mars 2010 samþykkt framlengingu greiðslustöðvunar með frekari skilyrðum sem uppfylla átti innan fjögurra vikna. Í kjölfarið sótti BM Vallá hf. um framlengingu greiðslustöðvunar og var fallist á hana til 24. maí 2010 með úrskurði Héraðsdóms Reykjavíkur.

Stefnandinn Víglundur og Þorsteinn Víglundsson leituðu í kjölfarið til fyrirtækisins Virðingar hf. sem tók að sér að annast undirbúning skuldabréfaútboðs fyrir BM Vallá hf. Skuldabréfaútboðið var kynnt fyrir ýmsum fagfjárfestum með kynningu sem útbúin var af Virðingu hf. Hinn 24. apríl 2010 hafði ekki tekist að fá fjárfesta til að skuldbinda sig til þátttöku í skuldabréfaútboðinu. Stefndi og Landsbankinn hf. veittu BM Vallá hf. frekari frest til 1. maí til að fullnægja þeim skilyrðum sem sett höfðu verið fram í bréfum bankanna. Ráðið verður af gögnum málsins að þegar sá frestur var á enda hafi ekki tekist að fá fjárfesta til þátttöku í útboðinu.

Haldinn var fundur með forsvarsmönnum félagsins, fulltrúum stefnda, fulltrúum Landsbankans hf. og aðstoðarmanni félagsins í greiðslustöðvun í höfuðstöðvum stefnda 14. maí 2010. Þar lagði stefnandinn Víglundur fram minnisblað þar sem stöðu félagsins var lýst, gerð var grein fyrir mismunandi viðhorfum fjárfesta til kynningar á skuldabréfaútboði og mikilvægi frekari viðræðna um kjör sem yrðu boðin. Lagt var til að stefndi, Landsbankinn hf. og Lýsing hf. styddu beiðni félagsins um heimild til formlegra nauðasamninga sem byggði á greiðslu félagsins á um 30% almennra krafna. Tekið var fram að þessi leið myndi færa lánardrottnum mun betri endurheimtur en gjaldþrot, sem myndi valda verðryrnun eigna og rofi á verðmætum viðskiptasamningum. Stefndi dró á fundinum til baka stuðning sinn við greiðslustöðvun félagsins og kom á framfæri þeirri afstöðu sinni að taka bæri félagið til gjaldþrotaskipta.

Með bréfi til Héraðsdóms Reykjavíkur 17. maí 2010 óskaði stjórn BM Vallár hf. eftir því að bú félagsins yrði tekið til gjaldþrotaskipta með vísan til 2. mgr. 64. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. Fram kom í bréfinu að á fundi forsvarsmanna félagsins með fulltrúum stefnda og Landsbankans hf. 14. maí hefði verið óskað eftir því að félagið fengi heimild til að leggja fram nauðasamningsfrumvarp og freista þess að ljúka skuldabréfaútboði sem unnið hefði verið að. Hefði stefndi hafnað því og krafist þess að félagið yrði tekið til gjaldþrotaskipta. Væri stjórn félagsins því nauðbeygð til að óska eftir því að félagið yrði tekið til gjaldþrotaskipta og hefði ákvörðun þess efnis verið tekin á stjórnarfundi. Þann 18. maí 2010 féllst héraðsdómur á beiðni félagsins og var Lúðvík Örn Steinarsson hæstaréttarlögmaður skipaður skiptastjóri.

II

1. Málsástæður stefnenda

Stefnendur byggja aðild sína á því að þeir séu eigendur alls hlutfjár í BM Vallá hf. Því er lýst í stefnu að þegar bú félagsins var tekið til gjaldþrotaskipta hafi félagið verið í eigu eignarhaldsfélagsins Plateau de Pierre S.A.R.L í Lúxemborg, en

efnahagslegur eigandi þess verið stefnandinn Lindarflöt ehf. Hafi eignarhaldsfélaginu verið slitið og eignum félagsins, þar á meðal hlutunum í BM Vallá hf., verið úthlutað til Lindarflatar ehf. Byggt er á því að í dag eigi Lindarflöt ehf. 99,99% hlutafjár í BM Vallá hf. og stefnandinn Víglundur Þorsteinsson 0,01%. Sé málið höfðað af stefnendum í sameiningu samkvæmt 1. mgr. 19. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Stefnendur byggja á því að með setningu laga nr. 125/2008 og laga nr. 107/2009 hafi verið settar bindandi reglur um það hvernig staðið skyldi að endurreisn íslensks efnahagslífs í kjölfar bankahrunsins sem reið yfir í október 2008. Hafi öllum borið að virða þessar reglur í samskiptum við skuldara og við uppgjör krafna samkvæmt lánasamningum og skuldabréfum sem höfðu stökkbreyst vegna óðaverðbólgu og gengisfalls íslensku krónunnar. Hafi starfsmenn stefnda, sem stefndi beri húsbóndaábyrgð á, brotið gegn reglum þessara laga og lögum nr. 161/2002 um fjármálaþyrtingu með saknæmum og ólögumætum hætti þegar þeir stóðu í vegi fyrir fjárhagslegri endurskipulagningu BM Vallár hf. og knúðu stjórn félagsins til að gefa félagið upp til gjaldþrotaskipta á fundi í höfuðstöðvum stefnda 14. maí 2010. Hafi það leitt til fjártjóns fyrir eigendur hlutafjár félagsins þegar úrskurður um að bú félagsins væri tekið til gjaldþrotaskipta var kveðinn upp 18. maí 2010 og eignum félagsins þegar í kjölfarið ráðstafað til stefnda.

Við mat á hinni saknæmu og ólögumætu háttsemi starfsmanna stefnda verði að horfa til þess að Alþingi setti lög nr. 107/2009 til að hraða endurreisn íslensks efnahagslífs í kjölfar bankahrunsins og til að tryggja að jafnvægi kæmist á virði eigna og greiðslugetu annars vegar og fjárskuldbindinga einstaklinga og fyrirtækja hins vegar. Hafi það verið meginverkefni nýju bankanna að leiða skuldamál til lykta gagnvart einstaklingum og fyrirtækjum í kjölfar setningar laganna. Við þá vinnu hafi nýju bönkunum borið að taka mið af þeim varúðarfærslum eða niðurfærslum sem gerðar höfðu verið við flutning útlána frá eldri bönkunum til hinna nýju með stjórnvaldsákvörðun Fjármálaeftirlitsins. Komi meðal annars fram í athugasemdum í því frumvarpi sem varð að lögunum að það þjóni ekki tilgangi að halda áfram innheimtu krafna sem í raun séu tapaðar og sé eftirgjöf eða skuldbreyting lána í raun lokahnykkurinn í því skuldaaðlögunarferli sem hafi hafist með setningu neyðarlaganna.

Samkvæmt 3. gr. laga nr. 107/2009 hafi kröfueigendur átt að setja sér reglur um skuldbreytingar á skilmálum skuldabréfa og lánasamninga sem kynnu að leiða til eftirgjafar skulda eða annarra ívilnana fyrir skuldara. Hafi þessar reglur átt að vera aðgengilegar skuldurum og staðfestar af Fjármálaeftirlitinu. Sé stefnendum ekki kunnugt um hvort og þá hvenær stefndi hafi sett sér slíkar reglur, en þær hafi aldrei borið á góma í viðræðum forsvarsmanna BM Vallár hf. við starfsmenn

stefnda. Hafi slíkar reglur verið settar hafi starfsmenn stefnda þverbrotið þær, enda hafi kröfur stefnda á hendur félaginu ekki verið skýrar og réttmætar þar sem hluti þeirra hafi verið bundinn ólögmati gengistryggingu. Hafi því verið með öllu óljóst hver hafi verið hin raunverulega skuld félagsins við stefnda og bankanum borið að gæta ítrustu varúðar við beitingu skuldaskilaúrræða. Þrátt fyrir ætlun löggjafans hafi starfsmenn stefnda ekki gefið því gaum að félagið hefði verið byggt upp af stefnandanum Víglundi, stjórnarformanni félagsins, og syni hans, Þorsteini Víglundssyni, sem hafi búið yfir mikilli reynslu, þekkingu og tengslum á þeim sviðum sem félagið starfaði á.

Stefnendur leggja áherslu á að 19. gr. laga nr. 161/2002 leggi þá skyldu á stefnda að starfa í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti og venjur á fjármálamarkaði. Geti það aldrei talist í samræmi við slíkt að starfsmenn stefnda taki þátt í því með stjórnvöldum og skilanevnd Kaupþings banka hf. að ákveða hvaða viðskiptavinir stefnda fái samið um skuldir sínar og hverjir ekki, eins og reyndin hafi verið í tilfalli BM Vallár hf. Hafi verið ákveðið að hirða félagið af eigendum þess til að hjálpa skilanevnd Kaupþings banka hf. við að brúa skuldina við stefnda og gera kröfuhöfum bankans mögulegt að komast yfir hlutafé ríkisins í stefnda á ódýran og áhættulausan hátt. Með saknæmri og ólögmati háttsemi, sem hafi jafnframt falið í sér grófa mismunun, hafi starfsmenn stefnda komið því til leiðar að stefnandinn Víglundur missti fyrirtæki sem hann hefði helgað starfskrafta sína allt frá 1961. Hafi hann og stefnandinn Lindarflöt ehf. orðið fyrir fjárhagslegu tjóni vegna aðgerða starfsmanna stefnda og beri stefndi skaðabótaábyrgð á því. Jafnframt er tekið fram að 3. gr. laga nr. 107/2009 feli í sér ólögmett valdframsal Alþingis til fjármálafyrirtækja sem hafi gert það að verkum að stefndi og önnur fjármálafyrirtæki voru við skuldauppgjör yfirfærðra útlána fyrst bundin af efnisreglum laganna og vilja löggjafans, sem veittu enga heimild til aðgerða á borð við þær sem stefndi beitti BM Vallá hf. í maí 2010.

2. Málsástæður stefnda

Stefndi byggir á því að um aðildarskort stefnenda sé að ræða þar sem það sé ekki ljóst af stefnu eða málgögnum að þeir eigi þá hagsmuni sem þeir geri kröfu um. Verði því að sýkna stefnda, sbr. 2. mgr. 16. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Því er mótmælt að starfsmenn stefnda hafi sýnt af sér saknæma og ólögmeta háttsemi við meðferð máls BM Vallár hf. Hafi þeir í einu og öllu farið eftir ákvæðum laga nr. 107/2009 og þeim reglum sem stefndi setti sér á grundvelli laganna. Hafi stefndi unnið með stjórnendum félagsins til að leita lausnar á greiðslu- og eiginfjárvanda þess og jafnframt veitt félaginu fyrirgreiðslu á meðan á

Því stóð. Lögð er áhersla á að markmið reglna stefnda um fjárhagslega endurskipulagningu hafi verið að skipuleggja rekstur „lífvænlegra fyrirtækja“ en BM Vallá hf. hafi ekki fallið í þann flokk. Hafi fjárhagur félagsins verið svo bágborinn, meðal annars með tilliti til eigin fjár og sjóðstreymis, að réttmætt hafi verið að hafna frekari samningaviðræðum milli aðila. Hafi sjóðstreymi á árinu 2009, sem var síðasta heila rekstrarár félagsins, verið neikvætt um 612 milljónir króna og félagið verið hætt að greiða af lánum sínum, auk þess sem það hafi ekki getað staðið skil á greiðslu virðisaukaskatts. Liggi fyrir fjöldi gagna sem sýni neikvætt eigið fé félagsins, svo sem ársreikningur fyrir árið 2008 og skýrslur sem unnar voru um félagið á meðan á greiðslustöðvun stóð.

Samkvæmt verklagsreglum stefnda hafi sjóðstreymi fyrst verið kannað og reynst vera neikvætt. Jafnframt hafi verið lagt mat á skuldastöðu og greiðslubrýði félagsins enda þótt það hafi ekki verið skylt samkvæmt reglunum í ljósi neikvæðs sjóðstreymis. Þá hafi eigið fé félagsins verið verulega neikvætt. Sé ljóst að koma hefði þurft til verulegra afskrifta, en hluthafar hafi haft lítinn áhuga á að koma með nýtt eigið fé eða gefa eftir hluta af hlutafé sínu. Jafnframt hafi forsvarsmenn BM Vallár hf. lítið lagt sig fram um að upplýsa stefnda um raunverulega stöðu félagsins og samstarfsvilji verið takmarkaður, en lítið sé til slíks samkvæmt verklagsreglum stefnda. Hafi niðurstaða stefnda verið sú að BM Vallá hf. væri ekki lífvænlegt félag og það mat verið byggt á gögnum um rekstur félagsins, svo sem ársreikningi fyrir árið 2008, skýrslum sem unnar voru um félagið og samskiptum aðila. Hafi stefnda því verið nauðugur sá kostur að slíta viðræðum um fjárhagslega endurskipulagningu félagsins.

Stefndi byggir jafnframt á því að það sé ekkert ákvæði í lögum nr. 125/2008, lögum nr. 107/2009 og lögum nr. 161/2002 sem leggi þá skyldu á bankann að veita BM Vallá hf., eða öðrum félögum, eftirgjöf skulda, óháð aðstæðum hvers og eins félags. Þá standist það ekki að Fjármálaeftirlitinu hafi með fyrrgreindum lögum verið veitt heimild til að veita eftirgjöf af kröfum, annaðhvort við framsal þeirra til hinna nýju banka eða við önnur tækifæri. Að sama skapi felist ekki í ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá 14. október 2008 ákvörðun um að tiltekinn hluti lána BM Vallár hf. skuli felldur niður, eins og stefnendur virðist byggja á. Væri það jafnframt í ósamræmi við aðferðafræði laga nr. 107/2009 og verklagsreglur stefnda um fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja þar sem gert sé ráð fyrir mati á hverju og einu fyrirtæki og að skuldir félags séu lagaðar að greiðsluþoli og eignastöðu sé félagið talið lífvænlegt.

Hugleiðingum stefnenda um samning milli Kaupþings banka hf. og stefnda um vörslu og skilyrtan virðisrétt frá 3. desember 2009 er mótmælt. Í samningnum sé kveðið á um að Kaupþing banki hf. fái skilyrtan virðisrétt í safni stærstu lána

sem framseld voru stefnda, þar sem kveðið er á um að ábata af þeim eignum, umfram fyrirfram ákveðið gildi, yrði skipt á milli félaganna tveggja í ákveðnum hlutföllum. Í viðauka 2 við samninginn séu tilteknar þær eignir sem falli undir samninginn, en kröfur stefnda á hendur BM Vallá og tengdum félögum séu þar tilgreindar í 19. tölulið. Á listanum séu einnig félög sem séu í fullum rekstri í dag.

Því er alfarið hafnað að stefndi hafi brotið gegn 19. gr. laga nr. 161/2002 eða mismunað BM Vallá hf. með einhverjum hætti. Hafi stefndi gætt jafnræðis og hlut lægni í vinnu sinni við fjárhagslega endurskipulagningu félagsins og tekið ákvarðanir á málefnalegum grunni. Þá eigi fullyrðingar stefnenda um að Kaupþing banki hf. eða aðrir aðila hafi haft áhrif á tilraunir stefnda til fjárhagslegrar endurskipulagningar BM Vallár hf. sér ekki stoð í raunveruleikanum.

Stefndi leggur áherslu á og vísar til þess að eigið fé BM Vallár hf. hafi verið neikvætt þegar í árslok 2008 og einnig þegar félagið var tekið til gjaldþrotaskipta í maí 2010. Í stefnu sé fullyrt að hluti lána félagsins til stefnda hafi verið gengis tryggð lán í íslenskum krónum. Umfjöllun um þetta í stefnu sé mjög takmörkuð og til að mynda ekki upplýst um hvaða lán sé að ræða eða hvaða atriði valdi því að lánin teljist ólögmat gengistryggð lán. Rökstutt er að þau lán sem stefnendur gætu verið að vísa til séu öll lögmat lán í erlendum myntum með vísan til dómaframkvæmdar Hæstaréttar. Sé því engin ástæða til að telja eftirstöðvar lánanna aðrar en komi fram í ársreikningi félagsins fyrir árið 2008 og hafi eigið fé verið neikvætt um að minnsta kosti þá fjárhæð sem þar komi fram. Áréttað er að í fyrrgreindri kynningu framkvæmdastjórans Þorsteins Víglundssonar á félaginu og skýrslu Hilmars Ágústssonar, sem hafi verið yfirfarin af framkvæmdastjóranum, hafi komið fram að eigið fé og sjóðstreymi félagsins væri verulega neikvætt. Þá hafi reynst erfitt að fá upplýsingar frá forsvarsmönnum félagsins um fjárhagsstöðu þess og villandi upplýsingar í sumum tilvikum verið sendar. Þar að auki hafi áætlanir og tillögur forsvarsmanna félagsins um endurskipulagningu þess að mati stefnda verið óraunhæfar. Hafi því verið réttmætt að hafna því að reyna frekar að endurskipuleggja rekstur BM Vallár hf. og öll skilyrði verið uppfyllt til að taka bú félagsins til gjaldþrotaskipta. Þá hafi það verið stjórn félagsins sem óskaði gjaldþrotaskipta samkvæmt ákvörðun sem tekin hafi verið á stjórnarfundum. Hafi raunar komist á bindandi samningur milli aðila um að óskað yrði gjaldþrotaskipta á búi félagsins yrðu tiltekin skilyrði, sem rakin voru í bréfi stefnda frá 22. mars 2010, ekki uppfyllt. Beri stjórn félagsins því alla ábyrgð á gjaldþroti þess og sé ekki um að ræða sök starfsmanna stefnda.

Því er jafnframt mótmælt að orsakatengsl séu milli hinnar meintu saknæmu háttsemi starfsmanna stefnda og þess tjóns sem stefnendur telja sig hafa orðið fyrir eða að tjónið geti talist sennileg afleiðing af háttsemi starfsmanna stefnda. Stefndi

styður sýknukröfu sína jafnframt við eigin sök stefnenda og vísar meðal annars til þess að stefnandinn Víglundur hafi sem stjórnarformaður félagsins tekið virkan þátt í rekstri þess og átt þátt í því að stefnda voru veittar takmarkaðar og oft á tíðum villandi upplýsingar. Verði ekki fallist á sýknu á grundvelli þessa byggir stefndi á því að skaðabótakrafa stefnenda sé fyrnd, sbr. 3. gr. laga nr. 150/2007 um fyrningu kröfuréttinda. Samkvæmt málatilbúnaði stefnenda hafi hinn skaðabótaskyldi verkn aður átt sér stað þegar stefndi gaf út skilyrt samþykki sitt til áframhaldandi greiðslustöðvunar BM Vallár hf. 22. mars 2010, en í síðasta lagi þegar fundur starfsmanna stefnda og fulltrúa félagsins fór fram 14. maí 2010. Stefna hafi verið birt fyrir stefnda 16. maí 2014 og hafi fjögurra ára fyrningarfrestur vegna krafanna þá verið liðinn.

III.

Niðurstaða

Stefnendur reisa málatilbúnað sinn á hendur stefnda á því að þeir hafi sem eigendur alls hlutfjár í BM Vallá hf. orðið fyrir tjóni vegna saknæmrar háttsemi starfsmanna stefnda sem hafi komið í veg fyrir fjárhagslega endurskipulagningu félagsins og hafi það leitt til gjaldþrots þess 18. maí 2010.

Samkvæmt þessu styðja stefnendur aðild sína við eignarhald á BM Vallá hf. og telja sig sem hluthafa hafa orðið fyrir fjárhagslegu tjóni sem stefndi beri ábyrgð á. Fram kemur í stefnu að nú eigi stefnandinn Lindarflöt ehf. 99,99% hlutfjár í BM Vallá hf. og stefnandinn Víglundur Þorsteinsson 0,01%. Þetta var jafnframt staðfest í aðilaskýrslu stefnandans Víglundar fyrir dómi. Því er lýst í stefnu að BM Vallá hf. hafi verið í eigu eignarhaldsfélagsins Plateau de Pierre S.A.R.L í Lúxemborg þegar úrskurður um gjaldþrotaskipti var kveðinn upp. Hafi eignarhaldsfélaginu síðar verið slitið og eignum félagsins, þar á meðal hlutum í BM Vallá hf., verið úthlutað til Lindarflatar ehf. Aðild til sóknar er ekki frekar skýrð í stefnu.

Ekki liggja fyrir gögn í málinu sem sýna hvernig eignarhaldi BM Vallár hf. var hátað þegar bú félagsins var tekið til gjaldþrotaskipta 18. maí 2010, en stefnendur virðast byggja á því að skaðabótakrafa þeirra hafi stofnast við það tímamark. Að sama skapi hafa ekki verið lögð fram gögn um eignarhald félagsins við höfðun máls þessa. Sé litið til fyrirliggjandi gagna þá segir eingöngu í ársreikningi félagsins vegna ársins 2008 að hluthafar hafi verið tveir, en einn hluthafi eigi yfir 10% hlut og sé það Plateau de Pierre S.A.R.L. Þá kemur fram í yfirliti um BM Vallá hf. í lánabók Kaupþings banka hf. frá 25. september 2008, sem stefnendur vísuðu til við munnlegan málflutning, að félagið sé í eigu Plateau de Pierre í Lúxemborg en að efnahagslegur eigandi sé Víglundur Þorsteinsson. Stefnendur lögðu umrætt yfirlit, sem er á ensku, fram við þingfestingu málsins. Þessi gögn bera með sér að umrætt eignarhaldsfélag í Lúxemborg hafi að minnsta

kosti á árinu 2008 átt umtalsverðan hlut í BM Vallá hf. Þau renna aftur á móti ekki stoðum undir það að stefnendur hafi átt allt hlutfé í félaginu við höfðun máls þessa í maí 2014.

Stefnendur hafa ekki lagt fram önnur gögn til að styðja að þeir séu réttir aðilar til að hafa uppi þá kröfu sem gerð er í málinu. Var þó rík ástæða fyrir stefnendur til að upplýsa um þessi atriði, enda verður ráðið af stefnu að breyting hafi orðið á eignarhaldi BM Vallár hf. vegna slita eignarhaldsfélagsins í Lúxemborg frá því að úrskurður um gjaldþrotaskipti var kveðinn upp og þar til málið var höfðað. Þá er til þess að líta að hvorki er í stefnu né framlögðum gögnum gerð grein fyrir því hvenær stefnandinn Víglundur hafi eignast þann hlut í félaginu sem byggt er á að hann eigi. Þar sem stefndi hefur vefengt að stefnendur eigi þá hagsmuni sem krafa þeirra lýtur að og krafist sýknu á þeim grundvelli, sbr. 2. mgr. 16. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála, var enn ríkari ástæða fyrir stefnendur til að skýra aðild sína nánar. Engu að síður hafa ekki verið lögð fram gögn til stuðnings því að stefnendur séu, sem hluthafar í BM Vallá hf., bærir til þess að standa að þessari málsókn á hendur stefnda.

Samkvæmt þessu skortir viðhlítandi skýringar eða upplýsingar til að dómurinn geti tekið afstöðu til þess hvort stefnendur séu réttir aðilar til að krefjast viðurkenningar á bótaskyldu stefnda í þessu máli. Er málatilbúnaður stefnda að þessu leyti svo óljós og vanreifaður að óhjákvæmilegt er að vísa málinu sjálfkrafa frá dómi.

Með vísan til 2. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 ber stefnendum að greiða stefnda málskostnað sem þykir hæfilega ákveðinn 800.000 krónur.

Úrskurð þennan kveður upp Ásgerður Ragnarsdóttir héraðsdómari ásamt Halldóri Björnssyni héraðsdómara og Kjartani Arnfinnssyni löggiltum endurskoðanda.

ÚRSKURÐARORÐ:

Máli þessu er vísað frá dómi.

Stefnendur, Víglundur Þorsteinsson og Lindarflöt ehf., greiði stefnda, Arion banka hf., 800.000 krónur í málskostnað.

Ásgerður Ragnarsdóttir
Halldór Björnsson
Kjartan Arnfinnsson